

Het Mauritshuis in 1822

Op welke dag het Mauritshuis als museum is geopend weten we niet zeker, maar het was waarschijnlijk zaterdag 5 januari 1822. Tekeningen, prenten of schilderijen van de opening of de eerste bezoekers zijn er niet. En er was voor zover we weten geen feestelijke, officiële opening met redevoweringen en linten doorknippen noch besteedde de pers er enige aandacht aan.

Wie precies wanneer het initiatief nam tot de opening van het Mauritshuis voor het publiek is ook niet duidelijk. Koning Willem I (1772-1843) was zeer waarschijnlijk wel de mede-initiatiefnemer van de openstelling voor publiek. De Nederlandse Staat had het pand in 1820 aangekocht en in juli van dat jaar werd een Koninklijk Besluit gepubliceerd waarin het gebouw uit 1644 werd bestemd als onderkomen van het Koninklijk Kabinet van Schilderijen en het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden. Beide waren in

1816 opgericht door de koning zelf. De eerste (onbezoldigde) directeur van het Koninklijk Kabinet van Schilderijen was Jonkheer Johan Steengracht van Oostcapelle (1782-1846).

Op donderdag 3 januari 1822 publiceerde de Staatscourant een klein berichtje: 'Het Koninklijk Kabinet van Schilderijen te 's Gravenhage zal voortaan des woensdags en des zaturdags (sic), van tien tot een ure, kunnen worden bezigtigd door een ieder, die wel gekleed is, en geene kinderen bij zich heeft'. In het gebouw was ook het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden gevestigd (op de eerste etage) en dat was, onder dezelfde voorwaarden, open van 13.00-15.00 uur. De dienstdoende conciërge hoefde zo telkens maar één verdieping open te stellen. Beveiliging en zaalwachten waren nog afwezig. De collectie zeldzaamheden bevatte een grote verzameling kunstnijverheid maar ook -wat we nu zouden noemen- 'rariteiten'. Antieke gebruiksvoorwerpen, wapens, porselein, kleding, opgezette dieren, curiosa maar ook bijvoorbeeld duizenden Chinese en Japanse objecten. Er zijn geen afbeeldingen van dit kabinet bekend, behalve een tekening uit 1843 waarop bezoekers in een overvol interieur zijn afgebeeld. In 1875 verdwenen de 'zeldzaamheden' uit het Mauritshuis, zij werden verdeeld over verschillende locaties, waaronder het Rijksmuseum waar de voorwerpen rond de 'vaderlandse geschiedenis' terecht kwamen.

Het Koninklijk Kabinet van Schilderijen moest het dus tot 1875 met één verdieping doen, de bovenste. De kern van de schilderijenverzameling bestond uit werken die door stadhouder Willem V (1748-1806) waren samengebracht. Die collectie was in 1795 door Franse troepen naar Parijs gebracht en keerde na het verslaan van Napoleon bij Waterloo in 1815 weer terug naar Den Haag. Bij opening werden in het kabinet 305 schilderijen getoond (tegenwoordig ca. 400 in het gehele museum en de Galerij Prins Willem V). Ook van deze verdieping zijn helaas geen afbeeldingen bewaard gebleven maar hij zag er waarschijnlijk zo uit als vandaag de dag de Galerij: wanden van onder tot boven gevuld met schilderijen. Er was destijds geen enkele selectie op kwaliteit, alles hing naast en door elkaar. Van de 305 schilderijen waren 127 afkomstig uit de collectie van Willem V. In het jaar van opening werd meteen *Gezicht op Delft* (c. 1660-1661) van Vermeer verworven, enkele jaren later *De Anatomische les* van Rembrandt (1632). Het Mauritshuis moest het nog heel lang zonder het beroemde *Meisje met de parel* doen, dat arriveerde pas (als legaat van A.A. des Tombe) in 1903 in het museum.

Er is niet bijgehouden hoeveel bezoekers het Mauritshuis in 1822 ontving maar in 1824 hadden al 30.000 mensen het 'nieuwe museum' bezocht. Entreetickets voor de schilderijen konden worden afgehaald op het privéadres van de onderdirecteur, voor de zeldzaamheden in de ochtenduren bij het Mauritshuis zelf. Beiden entreebewijzen waren gratis.

Bron: Quentin Buvelot, *Mauritshuis, het gebouw*, Waanders Uitgevers 2014